

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองและการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ในปัจจุบันได้รับความนิยมมาก มีการสร้างภาพยนตร์ต้นทุนสูง ที่มีคุณภาพต่างๆ ออกมาแข่งขันกันเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นธุรกิจหลักของความบันเทิง โดยในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การผลิตสื่อภาพยนตร์ที่ใช้เผยแพร่ออกมาสู่ท้องตลาดเป็นจำนวนมากและสามารถผลิตสื่อออกจำหน่ายได้อย่างรวดเร็ว และมีต้นทุนน้อยกว่าเดิม ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาอย่างมาก เช่น การทำซ้ำ ไม่ว่าจะป็น วีซีดี ดีวีดี หรือการเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์งาน ภาพยนตร์นั้นๆ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากรณีเกี่ยวกับการคุ้มครองงานภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้เขียนพบว่า การคุ้มครองงานภาพยนตร์ในประเทศไทย มีปัญหาบางประการซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

ความแตกต่างระหว่างผู้สร้างสรรค์งาน และเจ้าของลิขสิทธิ์ คำว่า “ผู้สร้างสรรค์งาน” หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งทำหรือก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์ ส่วนเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ หมายถึง บุคคล ที่ถือครอบครองลิขสิทธิ์

ผู้สร้างสรรค์งาน คือ บุคคลที่สร้างงาน และไม่จำเป็นต้องมีพิธีการมากในส่วนของ การจดทะเบียน หรืออีกนัยหนึ่งก็สามารถคุ้มครองได้ด้วยระบบที่ไม่มีแบบพิธีแต่อย่างใด ผู้สร้างสรรค์งาน จำต้องเป็นผู้ที่ประดิษฐ์ขึ้นงาน แต่ก็ยังมีกรณียกเว้นด้วย

สำหรับการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์นั้นถือเป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากการสร้างสรรค์ งานอื่นๆ เช่น การเขียนหนังสือ การแปลบทประพันธ์ เป็นต้น เพราะเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่นเกินกว่าหนึ่งคนขึ้นไป จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ งานภาพยนตร์จึงจัดอยู่ในประเภทพิเศษและไม่อาจถือเป็นงานที่รวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกัน ตามความหมายที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 12 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้

“งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือเป็นการนำเอาข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใดมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน หากผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันซึ่งงานดังกล่าวขึ้น โดยการคัดลอกหรือจัดลำดับในลักษณะซึ่งมิได้ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น ให้ผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงาน หรือข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกนำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน”¹

จากบทบัญญัติในมาตรานี้จำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของการรวบรวม และประกอบเข้ากัน กล่าวคือ

คำว่า “รวบรวม” ได้แก่ การเอางานอันมีลิขสิทธิ์หลายๆ งานมารวมกันไว้ในที่เดียว โดยแต่ละงานเดิมที่นำมารวบรวมกันเข้านี้ต่างยังคงสภาพ และเอกภาพของตัวเองไว้ เช่น การรวบรวมเอกสารในนิตยสารเข้าเป็นเล่มเดียวกันเพื่อสะดวกในการค้นคว้า

คำว่า “ประกอบเข้ากัน” ได้แก่ การรวบรวมงานหรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้ที่มีลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เอามาผสมกลมกลืนเข้ากันเป็นงานใหม่ที่มีสภาพของตัวเองขึ้นอีกงานหนึ่ง เข้าลักษณะเป็นการทำหรือก่อให้เกิดขึ้น โดยความคิดริเริ่มของตนเอง เช่น รวบรวมคำศัพท์ต่างๆ มาจัดหมวดหมู่เป็นเล่มอย่างพจนานุกรม

จากการศึกษาคำจัดความขัดแย้ง ผู้เขียนเห็นว่า ไม่สามารถจัดประเภทงานภาพยนตร์ให้อยู่ในหมวดของการรวบรวมหรือประกอบเข้าหากันได้เนื่องจากงานภาพยนตร์เป็นงานที่นำเสนอเรื่องราวโดยลำดับของภาพ ไม่ว่าจะมียิงประกอบด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ด้วยการผสมผสานงานหลายๆ งานเข้าด้วยกัน จึงเป็นงานพิเศษที่แตกต่างจากงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทอื่น

¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 12 งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือเป็นการนำเอาข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใดมารวบรวมหรือประกอบเข้ากันหากผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันซึ่งงานดังกล่าวขึ้น โดยการคัดลอกหรือจัดลำดับในลักษณะซึ่งมิได้ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น ให้ผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงาน หรือข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกนำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน.

นอกจากนี้ ยังมีสิทธิที่ควรกล่าวอีก 2 สิทธิ ของผู้สร้างสรรค์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งนับเป็นข้อสำคัญในการพิจารณาเรื่องสิทธิในงานภาพยนตร์ ได้แก่ “ผู้สร้างสรรค์ร่วมในงานอันมีลิขสิทธิ์” และ “ผู้มีลิขสิทธิ์ตามข้อตกลง”

1) ผู้สร้างสรรค์ร่วมในงานอันมีลิขสิทธิ์ (Work of Joint Authorship) ประกอบด้วยผู้สร้างสรรค์แต่ละคนทำหรือก่อให้เกิดขึ้นนั้นจะไม่แยกจากกัน และผู้ร่วมงานทุกคนต่างได้มีส่วนร่วมรับรู้ในงานที่ทำหรือก่อให้เกิดงานนั้น ตัวอย่างเช่น งานสร้างภาพยนตร์เรื่องหนึ่งต้องประกอบด้วยฝ่ายอำนวยการสร้างและผู้กำกับการแสดง หรือ กรณีของผู้กำกับการแสดงร่วมแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะไม่ได้ลิขสิทธิ์ในตัวภาพยนตร์ที่เสร็จสมบูรณ์ แต่ก็ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วมกับผู้กำกับการแสดงได้ลิขสิทธิ์ไป

ดังนั้น จึงน่าจะได้มีส่วนร่วมในการอนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ลิขสิทธิ์นั้นด้วยตามหลักทั่วไปในกฎหมายแพ่ง และ โดยการมีนิติสัมพันธ์กับผู้สร้างสรรค์ร่วมที่ได้ลิขสิทธิ์ตามมาตรา 4² เพียงแต่ไม่เป็นไปตามเจตนาของ มาตรา 8³ เท่านั้น

² พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

ผู้สร้างสรรค์ หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ลิขสิทธิ์ หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

ภาพยนตร์ หมายความว่า โสตทัศนวัสดุอันประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์หรือสามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่น เพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์นั้นด้วย ถ้ามี.

³ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 8 ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เจตนาดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการ โฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น

(2) ในกรณีที่ได้มีการ โฆษณางานแล้วการ โฆษณางานนั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่การ โฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยหากได้มีการ โฆษณางานดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการ โฆษณาครั้งแรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (1) ในขณะที่มีการ โฆษณางานครั้งแรก

สำหรับคุณสมบัติและเงื่อนไขเกี่ยวกับผู้สร้างสรรค์ร่วม อาจพิจารณาเพิ่มเติมในด้าน เชื้อชาติและประเทศที่ใช้สร้างสรรค์งาน กล่าวคือ หากภาพยนตร์ เรื่อง ก. เป็นผลงานสร้างสรรค์ โดยคนไทยร่วมกับชาวอเมริกัน ได้ถ่ายทำในประเทศไทยแต่นำไปโฆษณาครั้งแรกที่ฮอลลีวูด ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยหรืออนุสัญญากรุงเบิร์นนั่นเอง ก็ให้ถือว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามมาตรา 8 (2) เพราะการ โฆษณาครั้งแรกเกิดที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และถือว่าคนไทยและชาวอเมริกันเป็นผู้สร้างสรรค์ร่วมในงานอันมีลิขสิทธิ์ร่วมกัน

2) ผู้มีสิทธิตามข้อตกลง สิทธิในส่วนนี้จะไขข้อข้องใจกรณีฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนร่วมให้ ภาพยนตร์ที่สร้างสรรค์จนเสร็จสมบูรณ์ เช่น ฝ่ายฉาก ฝ่ายเสื้อผ้า ฝ่ายศิลป์ ฯลฯ อันเป็นที่รู้กันว่า ในงานแต่ละส่วนต่างก็มีลิขสิทธิ์ของตนอยู่ อันจะสามารถทำให้ภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จจะตกเป็น ของฝ่ายต่างๆ เหล่านี้ด้วยหรือไม่

สำหรับกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่า สามารถพิจารณาได้ตามหลักของ “ผู้มีสิทธิตามข้อตกลง” หรือที่เรียกว่า “ผู้ได้ลิขสิทธิ์โดยผลของกฎหมาย” ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานตามมาตรา 9 ถึงมาตรา 14 หลักดังกล่าวได้แยกออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ คือ

(1) ผู้สร้างสรรค์เป็นพนักงานหรือลูกจ้าง ได้แก่ งานสร้างสรรค์งานตามมาตรา 9⁴ กับงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการจ้างหรือตามคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใด ของรัฐตามมาตรา 14⁵ ซึ่งมีหลัก คือ ต้องเป็นงานตามสัญญาจ้างแรงงานที่นายจ้างมีอำนาจเลือก ตัวลูกจ้างเองได้และจ่ายค่าจ้างแรงงาน นายจ้างมีสิทธิควบคุมงานที่ลูกจ้างทำได้ และนายจ้างมีสิทธิ จ้างให้ลูกจ้างหยุดงานหรือปลดออกจางานได้

จากหลักพิจารณาดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของนายจ้างกับลูกจ้างและ การปฏิบัติตามหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน หากพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกัน

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่ จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย.

⁴ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 9 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธินำ งานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานนั้น.

⁵ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 14 กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ย่อมมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยการจ้าง หรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของตน เว้นแต่จะ ได้ ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร.

ไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธิในงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างงานนั้น”

ในการศึกษานี้ผู้เขียนเห็นว่า ถึงแม้ว่ากฎหมายบัญญัติให้ลิขสิทธิ์ในงานที่สร้างสรรค์ตกเป็นของลูกจ้าง แต่นายจ้างยังมีสิทธิในงานมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามวัตถุประสงค์ในการจ้างงานนั้น เช่น ฝ่ายฉากได้สร้างฉากจำลองของเมืองในเทพนิยาย โดยอาศัยจินตนาการของผู้สร้างฉากสร้างสรรค์ออกมาด้วยรูปแบบการสร้างถือเป็นลิขสิทธิ์ของเจ้าของสิทธิส่วนตัวของผู้สร้างฉาก แต่เจ้าของลิขสิทธิ์ภาพยนตร์มีสิทธิที่จะนำฉากดังกล่าวออกมาเผยแพร่เฉพาะในภาพยนตร์เรื่องนั้นได้ แต่หากได้มีการกำหนดข้อตกลงเป็นหนังสือให้ลิขสิทธิ์ในฉากเมืองแก่เจ้าของภาพยนตร์ ก็ให้ตกเป็นลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ทั้งหมดตามที่ตกลงไว้ ทั้งนี้ บทบัญญัติใน มาตรา 9 ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อขจัดปัญหาในกรณีที่พนักงานหรือลูกจ้างหรือรับจ้างทำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น โดยได้รับอนุญาต อาจมีสิทธิอ้างความเป็นเจ้าของได้ในกรณีที่ตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดหน้าที่และสิทธิของพนักงานดังกล่าวเพื่อให้ทราบถึงสิทธิของเจ้าของสิทธิตัวจริง

(2) งานสร้างสรรค์ขึ้นโดยรับจ้างบุคคลอื่น ในกรณีนี้ อาจพิจารณาได้จากการที่ผู้กำกับการแสดงรับจ้างบริษัทสตูดิโอภาพยนตร์ให้สร้างสรรค์งานภาพยนตร์หรือผู้รับจ้างเขียนบทในลักษณะงานดังกล่าวคล้ายกับการจ้างงานอิสระหรือฟรีแลนซ์ (Freelance) โดยอาจกำหนดอัตราค่าจ้างตามที่กำหนดไว้เป็นชิ้นงานตามหลักกฎหมายใน มาตรา 10⁶ ซึ่งคำว่างานรับจ้างใน มาตรา 10 นี้คือ การรับจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587⁷ นั่นเองซึ่งผลแห่งงานที่ผู้รับจ้างได้ทำตกเป็นของผู้ว่าจ้าง

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ได้บัญญัติเรื่องความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ไว้ใน มาตรา 201 ซึ่งผู้สร้างสรรค์ย่อมได้รับความคุ้มครองตั้งแต่แรกเริ่มที่สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น และกรณีของผู้สร้างสรรค์ซึ่งสร้างสรรค์งานร่วมกันย่อมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้นร่วมกันด้วย อย่างไรก็ตาม งานที่ทำขึ้นจากการรับจ้าง ในกรณีของงานที่ทำขึ้นจากการรับจ้างจากนายจ้างหรือบุคคลอื่นใดที่เป็นผู้ว่าจ้าง ให้มีการทำงานนั้นขึ้นมาให้ถือว่าเป็นของผู้สร้างสรรค์งานนั้นเว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

⁶ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 10 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น.

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 587 อันว่า จ้างทำของนั้น คือ สัญญา ซึ่ง บุคคล คนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับจ้างตกลงรับ จะทำการงาน สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนสำเร็จ ให้แก่ บุคคล อีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ว่าจ้าง และ ผู้ว่าจ้าง ตกลงจะให้สินจ้าง เพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น.

อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อเอาไว้ ซึ่งงานที่ทำขึ้นจากการรับจ้าง หมายความว่า งานที่ทำขึ้น โดยถูกจ้างภายในขอบเขตของงานที่จ้าง หรืองานที่สั่งให้ทำขึ้นหรือว่าจ้างให้ทำขึ้น เป็นพิเศษสำหรับใช้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น⁸

⁸ The Copyright Law of 1976. Article 201 Ownership of copyright

(a) Initial Ownership.—Copyright in a work protected under this title vests initially in the author or authors of the work. The authors of a joint work are crowners of copyright in the work.

(b) Works Made for Hire.—In the case of a work made for hire, the employer or other person for whom the work was prepared is considered the author for purposes of this title, and, unless the parties have expressly agreed otherwise in a written instrument signed by them, owns all of the rights comprised in the copyright.

(c) Contributions to Collective Works.—Copyright in each separate contribution to a collective work is distinct from copyright in the collective work as a whole, and vests initially in the author of the contribution. In the absence of an express transfer of the copyright or of any rights under it, the owner of copyright in the collective work is presumed to have acquired only the privilege of reproducing and distributing the contribution as part of that particular collective work, any revision of that collective work, and any later collective work in the same series.

(d) Transfer of Ownership.—

(1) The ownership of a copyright may be transferred in whole or in part by any means of conveyance or by operation of law, and may be bequeathed by will or pass as personal property by the applicable laws of intestate succession.

(2) Any of the exclusive rights comprised in a copyright, including any subdivision of any of the rights specified by section 106, may be transferred as provided by clause (1) and owned separately. The owner of any particular exclusive right is entitled, to the extent of that right, to all of the protection and remedies accorded to the copyright owner by this title.

(e) Involuntary Transfer.—When an individual author's ownership of a copyright, or of any of the exclusive rights under a copyright, has not previously been transferred voluntarily by that individual author, no action by any governmental body or other official or organization purporting to seize, expropriate, transfer, or exercise rights of ownership with respect to the copyright, or any of the exclusive rights under a copyright, shall be given effect under this title, except as provided under title 11.

สำหรับกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติเรื่องการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 14 โดยผู้สร้างสรรค์ได้รับสันนิษฐานว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานชิ้นนั้น⁹ และในมาตรา 2 ก็เช่นเดียวกันกับที่ผู้สร้างสรรค์งานไม่จำเป็นของเป็นบุคคลเพียงคนเดียว โดยสามารถมีผู้สร้างสรรค์งานหลายคนทำงานสร้างสรรค์ร่วมกัน หรือทำงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทำให้ในกรณีดังกล่าวจึงมีผู้สร้างสรรค์งานในจำนวนที่มากกว่า 1 คน ได้

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดสิทธิของการเป็นผู้สร้างสรรค์งานโดยในฐานะพนักงานขององค์กรหนึ่ง ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นการสร้างสรรค์งานที่ได้รับการยกเว้น โดยให้ตกเป็นของพนักงานผู้มีสิทธิโดยชอบธรรมตามกฎหมายด้วยตามมาตรา 15 และในมาตรา 16 ก็ได้กล่าวความเป็นผู้สร้างสรรค์ของงานภาพยนตร์ไว้โดยความเป็นผู้สร้างสรรค์งานภาพยนตร์เป็นของผู้ที่ผลิต ผู้ที่จัดการ ผู้ถ่ายทำภาพยนตร์ ผู้จัดทำศิลปะ มีสิทธิในงานที่สร้างสรรค์ขึ้นทั้งหมด ยกเว้นผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม บทภาพยนตร์ เพลง หรืองานอื่นที่ดัดแปลงหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในงานนั้น¹⁰

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกรณีเรื่องของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ที่จะสามารถได้รับค่าตอบแทนจากการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในงานภาพยนตร์มีหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ ผู้กำกับการแสดง ผู้จัดการกองถ่าย ฝ่ายธุรกิจกองถ่าย ฝ่ายเสื้อผ้า ฝ่ายฉาก หรือนักแสดงก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ซึ่งควรบัญญัติระบุกำหนดถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของงานอันมีลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ดังที่ในอนุสัญญากรุงเบิร์นได้กำหนดเรื่องกรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ให้เป็นเรื่องของกฎหมายภายในของประเทศ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้เรียกร้องขอให้มีการคุ้มครองที่จะกำหนดตามที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้เป็นไปตามหลักทั่วไปโดยผู้สร้างสรรค์

⁹ Copyright law. Article 14 (Presumption of authorship).

A person whose name or appellation (hereinafter referred to as "true name"), or whose widely known pen name, abbreviation or other substitute for his true name (hereinafter referred to as "pseudonym"), is indicated as the name of the author in the customary manner on the original of his work or when his work is offered to or made available to the public, shall be presumed to be the author of such work.

¹⁰ Copyright law of Japan 1970. The authorship of a cinematographic work shall be attributed to those who, by taking charge of producing, directing, filming, art direction, etc., have creatively contributed to the creation of such cinematographic work as a whole, excluding, however, authors of novels, [play/film] scripts, music or other works adapted or reproduced in such cinematographic work; provided, however, that the foregoing shall not apply where the provisions of the preceding Article are applicable.

เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศญี่ปุ่นก็ได้กำหนดความเป็นเจ้าของงานภาพยนตร์ไว้โดยเฉพาะ

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์

สาเหตุที่กำหนดให้อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ในงานภาพยนตร์มีอายุแห่งการคุ้มครองน้อยกว่างานประเภทอื่นๆ เนื่องจากงานสร้างสรรค์ประเภทภาพยนตร์นับเป็นงานในแผนกวิทยาศาสตร์และค่อนข้างไปทางศิลปะประยุกต์ งานสร้างสรรค์เหล่านี้เป็นงานที่พัฒนาตัวเองได้รวดเร็ว ตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เมื่อสิ้นสุดอายุแห่งการคุ้มครองแล้วบุคคลทั่วไปจะได้ใช้ ทำซ้ำ หรือดัดแปลง หรือนำออกโฆษณางานนั้นได้โดยเสรีต่อไป อันเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมอีกแรงหนึ่ง

หลักการกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่ใช้กันเป็นสากล แบ่งออกได้เป็น 4 หลักใหญ่ๆ คือ อายุของผู้สร้างสรรค์ วันที่ถือว่าได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น การโฆษณาครั้งแรกซึ่งงานสร้างสรรค์นั้น และการให้นับอายุแห่งการคุ้มครองตามปีปฏิทิน

1) อายุของผู้สร้างสรรค์งาน ในกรณีของงานสร้างสรรค์ประเภทภาพยนตร์ไม่มีปัญหาในกรณีนี้ เนื่องจากให้นับเวลา 50 ปี หลังจากที่ได้มีการสร้างสรรค์งานปรากฏขึ้นตามหลักกฎหมาย ซึ่งอาจครบกำหนดก่อนเจ้าของลิขสิทธิ์จะเสียชีวิต

2) วันที่สร้างสรรค์งานขึ้น ในกรณีของภาพยนตร์จะถือว่าเป็นวันที่เสร็จสิ้นขั้นตอนสุดท้ายแห่งการสร้างภาพยนตร์ หมายถึง งานสร้างสรรค์นั้นต้องเสร็จสมบูรณ์เป็นครั้งแรก เมื่อได้มีการรวบรวมประกอบขึ้นจนเป็นรูปร่างที่สัมผัสรับรู้ได้ หรือที่พร้อมจะรับชมจากงานสร้างสรรค์นั้นได้

3) หลักการโฆษณา หลักการนี้จะช่วยลดข้อขัดแย้งในข้อ 2 ที่อาจอ้างวันเสร็จสิ้นงานไม่ตรงกัน จึงกำหนดให้ “นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก” เป็นการตั้งต้นระยะเวลาแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ เพราะเป็นสิ่งที่ต้องเผยแพร่สู่สาธารณชน ใครๆ ก็สามารถรับรู้ได้

4) หลักการให้นับอายุแห่งการคุ้มครองตามปีปฏิทิน ในมาตรา 25 ของกฎหมายใหม่ได้กำหนดให้วันสิ้นปีปฏิทินเป็นวันครบกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ เมื่ออายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ครบกำหนดในปีใด ให้ถือว่าครบกำหนดในวันสิ้นปีปฏิทินของปีนั้น คือ วันที่ 31 ธันวาคม ของทุกๆ ปี ตามหลักสากล กล่าวคือ ถ้าวันครบกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่ตรงกับวันสิ้นปีปฏิทิน ให้ลิขสิทธิ์ยังคงมีอยู่ต่อไปจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินของปีที่ครบกำหนดนั้น ในกรณีที่ไม้อาจทราบวันครบกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่แน่นอน ให้ลิขสิทธิ์ยังคงมีอยู่ต่อไปจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินของปีที่ครบกำหนดนั้น

ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดตามหลักเกณฑ์ในข้อ 4 ก่อนข้างจะสะดวกเนื่องจากในความเป็นจริงนั้นเป็นการยากที่จะระบุวันครบกำหนดได้ถูกต้องเพราะลิขสิทธิ์นั้นมิใช่อายุแห่งการคุ้มครองยาวนาน และไม่อยู่ในระบบจดทะเบียน การยืนยันวันแน่นอนที่จะใช้อายุแห่งการคุ้มครองยาวนาน และไม่อยู่ในระบบจดทะเบียน การยืนยันวันที่แน่นอนที่จะใช้อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์จึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้น จึงควรใช้กับการนับตามระบบปฏิทิน ซึ่งทำให้ในระยะหลังคำนวณลิขสิทธิ์จึงมักจะระบุเพียงปี พ.ศ. หรือระบุเพียงเดือน และ พ.ศ. โดยไม่จำเป็นต้องระบุวันเริ่มอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่แน่นอนลงไป

ส่วนในเรื่องของการกำหนดจำนวนปีแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์นั้น ในปัจจุบันนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์มีระยะเวลาตลอดชีวิตของผู้สร้างสรรค์และอีก 70 ปี หลังจากผู้สร้างสรรค์เสียชีวิต ส่วนประเทศญี่ปุ่นก็ได้ให้ความคุ้มครองงานภาพยนตร์ ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ 70 ปี นับแต่วันที่ได้โฆษณาครั้งแรก

ดังนั้นในการศึกษาผู้เขียนเห็นว่า ควรเพิ่มการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในระยะเวลาที่ยาวขึ้น เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นกว่าจะสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ต้องใช้ระยะเวลาและความพยายามอุตสาหะของผู้สร้างสรรค์ร่วมหลายฝ่ายด้วยกัน

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษและการกำหนดโทษ

การที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ให้มีความรับผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่ง โดยโทษทางอาญาในกรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรงกำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 4 ปี ระวางโทษปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 800,000 บาท¹¹ ในการกระทำเพื่อการค้านั้น เห็นได้ว่ายังเป็นการกำหนดบทลงโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้ผู้ทำละเมิดเกรงกลัว และส่วนใหญ่เมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว ก็จะกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ทั้งนี้เพราะเหตุว่าผู้กระทำผิดเห็นว่าเป็นการเสี่ยงที่คุ้มค่างับผลประโยชน์ที่ได้รับมีมูลค่ามหาศาลมากกว่าความรับผิดที่จะได้รับ

The Copyright Act of 1976 ของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้การละเมิดลิขสิทธิ์มีความผิดทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิร้องขอคุ้มครองชั่วคราว หรือฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือดำเนินการโดยประการอื่นตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 502)

¹¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 69 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ในคดีแพ่งเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิเรียกให้เยียวยาความเสียหายที่ตนได้รับอันเป็นค่าเสียหายตามความเป็นจริง และยังมีสิทธิเรียกค่าชดเชยโดยนำส่วนที่เป็นผลกำไรของผู้ทำเลเมิดมาได้ด้วย หากว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายเช่นนั้น อีกทั้งยังเรียกค่าเสียหายตามกฎหมาย (Statutory Damages) ที่มีขึ้นก่อนที่ศาลจะพิพากษาคดีได้ตั้งแต่ 750 ดอลลาร์ แต่ไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์ (มาตรา 504) นอกจากนี้ ก็ยังเรียกค่าธรรมเนียมศาลและค่าจ้างทนายความที่ได้เสียไปเพราะการดำเนินคดีได้ด้วย (มาตรา 505)¹²

สำหรับความรับผิดชอบทางอาญา มาตรา 506 กำหนดให้การทำเลเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้าหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวทางการเงิน โดยในช่วงเวลา 180 วัน ได้ทำซ้ำหรือจำหน่าย (รวมทั้งโดยทางอิเล็กทรอนิกส์) ซึ่งสำเนาภาพยนตร์เป็นจำนวนตั้งแต่หนึ่งชิ้นขึ้นไป ซึ่งมีราคาขายปลีกมากกว่า 1,000 ดอลลาร์ จำหน่ายงานที่เตรียมไว้เพื่อการขายเชิงพาณิชย์ ด้วยการทำให้เข้าถึงสาธารณะได้โดยฝ่ายช่องทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยรู้หรือควรรู้ว่างานนั้นได้ตั้งใจทำขึ้นเพื่อการขาย มีความผิดทางอาญา ซึ่งต้องโทษปรับไม่เกิน 2,500 ดอลลาร์ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องรับโทษหนักขึ้น หากเป็นการกระทำความผิดอาญาในงานสิ่งบันเทิงเสียงและภาพยนตร์ นอกจากนั้น ศาลยังมีอำนาจในการยึดหรือทำลายทรัพย์สินที่ทำขึ้น โดยการทำเลเมิดลิขสิทธิ์ได้ด้วย (มาตรา 506)

ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้น กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถฟ้องร้องได้ทั้งคดีทางแพ่งและทางอาญาได้

ในคดีแพ่ง เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว และมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยพิสูจน์ถึงการสูญเสียยอดขาย ประมาณการยอดขาย และรายได้จากการขายของผู้ทำเลเมิดสิทธิ รวมทั้งมีสิทธิร้องขอให้ระงับการ การทำอันเป็นละเมิดได้ นอกจากนี้ เจ้าของลิขสิทธิ์ยังมีสิทธิเรียกร้องให้ชื้อเสียงของตนกลับคืนมาติดเดิมด้วยการเรียกให้ผู้ทำเลเมิดกระทำการชดเชยโดยประกาศให้สาธารณชนรับทราบด้วยได้¹³

ในคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้การทำเลเมิดลิขสิทธิ์มีโทษจำคุกและโทษสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 ล้านบาท¹⁴

¹² สุมาลี วงษ์วิฑิต และคณะ. (2551). *โครงการวิจัยกฎหมายที่พึงประสงค์ในการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 56.

¹³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2555). *กฎหมายลิขสิทธิ์ ญี่ปุ่น*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=694&Itemid=600. [2556, 16 พฤษภาคม].

¹⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2555). *กฎหมายลิขสิทธิ์ ญี่ปุ่น*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=694&Itemid=600. [2556, 16 พฤษภาคม].

เหตุการณ์ละเมิดลิขสิทธิ์เหล่านี้เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งที่ผู้กระทำความผิดเคยกระทำผิดและศาลลงโทษแล้วและกลับมาก่อทำความผิดอีก อีกทั้งส่วนใหญ่ศาลยังได้ลดโทษให้กึ่งหนึ่งโดยอาศัยเหตุบรรเทาโทษเพราะเหตุที่จำเลยรับสารภาพต่อศาล แม้จำเลยจะได้ทำช้ำงานหลายงาน อันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายหลายคน แล้วร่วมกันมิไว้เพื่อขายซึ่งแผ่นบันทึกภาพยนตร์ที่สร้างขึ้น โดยละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งยังร่วมกันทำให้แพร่หลายโดยการมิไว้เพื่อจำหน่าย นับเป็นการร่วมกันกระทำการอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายมีลักษณะเป็นขบวนการเป็นผลก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์อย่างมาก

นอกจากนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้มีการชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งสำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ ก็ยังมีความไม่ชัดเจนแน่นอนของการได้รับค่าเสียหายว่าเหมาะสมเพียงพอหรือไม่เพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับ และกฎหมายได้ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย รวมถึงการสูญเสียประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งบางครั้งผู้ละเมิดมักยอมชดใช้ค่าเสียหายและกลับมาก่อทำความผิดอีก

ในกรณีเช่นว่านี้ จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ไม่เกิดความเกรงกลัว ทำให้ผู้กระทำละเมิดกล้าเสี่ยงต่อการกระทำความผิดเพราะเข้าใจว่าถึงอย่างไรโทษที่ได้รับก็ไม่ร้ายแรง และจึงทำให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31¹⁵ มากขึ้น

ในเรื่องของอัตราโทษตามมาตรา 69 ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องประวางโทษปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 200,000 บาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อการค้าผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 4 ปี หรือปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 800,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶

¹⁵ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 31 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความผิดต่อไปนี้

- (1) ขาย มิไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร.

¹⁶ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 69 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ผู้เขียนเห็นว่า เห็นควรปรับอัตราโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการทำผิด กฎหมายอันมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ซึ่งถือว่าหากมีรูปแบบการลงโทษที่ไม่เหมาะสม ย่อมไม่มีผลเป็นกฎหมายที่มีบทบังคับเพราะโทษ ที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้นไม่อาจจะปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีได้หรือไม่อาจจะควบคุม หรือป้องกันไม่ให้มีการกระทำผิดขึ้นอีกได้ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาที่เกิดขึ้นจากปัญหากฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์เป็นผลทำให้มีการกระทำผิดมากขึ้น

ตามมาตรา 70 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำละเมิด ลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 100,000 บาท ถ้าการกระทำ ความผิดตามวรรค 1 เป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 2 ปี หรือปรับตั้งแต่ 50,000 บาท ถึง 400,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁷

เนื่องด้วยมีการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 มากขึ้นและก่อให้เกิดความเสียหาย อย่างยิ่งต่อต่อเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตแผ่นบันทึกภาพยนตร์เถื่อน รายใหญ่ไม่เกรงกลัวต่อโทษเดิมที่ได้กำหนดไว้ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมโทษในส่วนค่าปรับให้มี โทษที่สูงขึ้น

มีข้อสังเกตว่า ค่าปรับที่จำเลยได้ชำระนั้น ไม่ได้ให้ส่งเข้าแผ่นดินทั้งหมดแต่ต้องให้แก่ เจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้เสียหายเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของค่าปรับทั้งหมด โดยที่ไม่ตัดสิทธิในการ เรียกค่าเสียหายทางแพ่งด้วย¹⁸ (มาตรา 76) จึงเห็นได้ว่าโทษปรับถูกนำมาใช้เป็นบทบังคับใน กฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นกฎหมายเศรษฐกิจ ที่คำนึงถึงหลักเกณฑ์สำคัญ คือ ต้องเหมาะสม มีความยืดหยุ่น โดยเฉพาะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการที่ได้กระทำความ ผิดนั้น ขณะเดียวกัน อัตราโทษก็ต้องได้สัดส่วนกับความผิดด้วย

ผู้เขียนจึงเห็นว่า สมควรแก้ไขอัตราโทษใน มาตรา 69 ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนี้ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท และในวรรคสอง

¹⁷ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 70 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษ ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สาม เดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

¹⁸ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 76 ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือ สิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนครึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิ ของนักแสดงที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งสำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิ ของนักแสดงได้รับแล้วนั้น.

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

และแก้ไขโทษปรับในมาตรา 70 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และในวรรคสองถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงแปดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายดุลพินิจของศาลให้กว้างขึ้นในการกำหนดค่าปรับประกอบกับพฤติการณ์แห่งการกระทำและความร้ายแรงแห่งคดีและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ค่าของเงินต่ำลงตามกาลเวลา ซึ่งเป็นการทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีความเชื่อมั่นว่าหากมีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้นก็จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ตามแนวความคิดพื้นฐานในการคุ้มครองลิขสิทธิ์โดยทั่วไป คือ การคุ้มครองเพื่อส่งเสริมให้มีผู้ริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปกรรมและวรรณกรรมมากขึ้นให้สังคมส่วนรวมได้รับประโยชน์เกิดความเป็นธรรมและหลักประกันสำหรับผู้สร้างสรรค์ที่ใช้สติปัญญาความรู้ ความสามารถความชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้อื่นไม่สามารถล่วงละเมิดได้ นอกจากนี้ เจตนารมณ์การคุ้มครองผู้สร้างสรรค์โดยทั่วไปก็เพื่อความยุติธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจที่ผู้สร้างสรรค์ได้ลงทุนไป

4.4 มาตรการเกี่ยวกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

งานภาพยนตร์ในปัจจุบันนับว่ามีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างมาก ในฐานะสื่อที่เข้าถึงผู้บริโภคได้ทั่วทุกหัวเรือก ทั้งภาพยนตร์บันเทิง ภาพยนตร์โฆษณา หรือภาพยนตร์ชนิดอื่นๆ ที่อาจจะออกอากาศได้ทางโทรทัศน์ ด้วยสังคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้มีภาพยนตร์เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ เกิดขึ้นมาก โดยไม่ใช่จำกัดแต่เพียงภาพยนตร์บันเทิง ที่ต้องชมในโรงภาพยนตร์เท่านั้น เมื่อมีการผลิตภาพยนตร์จำนวนมากเกิดขึ้นจึงกลายเป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่มีการแข่งขันสูง และต้องใช้งบลงทุนจำนวนมากในการผลิตภาพยนตร์ เพราะในปัจจุบันจำเป็นต้องผลิตงานภาพยนตร์ให้มีคุณภาพจริงๆ เท่านั้นจึงจะสามารถทำธุรกิจอยู่ในวงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ได้

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ไว้ในหมวด 8 ตั้งแต่มาตรา 69 ถึงมาตรา 77 และกำหนดมาตรการเกี่ยวกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ใน มาตรา 75 ดังนี้

มาตรา 75 กำหนดว่าบรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 69 หรือมาตรา 70 และสิ่งเหล่านั้นยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้รับเสียทั้งสิ้น¹⁹

ดังตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8575-8576/2548 การที่ศาลจะมีคำสั่งให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 บัญญัติให้ผู้ต้องโทษซึ่งไม่มีเงินชำระค่าปรับต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดี และเมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ จึงเป็นเรื่องที่จำเลยต้องดำเนินการตามขั้นตอนของบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อจำเลยมิได้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดี จำเลยจึงยังไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหานี้

จำเลยกระทำละเมิดสิทธิ์ของผู้เสียหาย โดยนำวีดีโอซีดีภาพยนตร์ (วีซีดี) และดีวีดีออลวีดีโอดีสก์ภาพยนตร์ (ดีวีดี) ที่บันทึกภาพและเสียงภาพยนตร์ของกลางซึ่งเป็นของผู้เสียหาย ซึ่งได้มีผู้ทำขึ้น โดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายออกขาย เสนอขาย และมีไว้เพื่อขายแก่บุคคลทั่วไป โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าภาพยนตร์ดังกล่าวเป็นงานที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายของกลางดังกล่าวเป็นสิ่งที่ได้ทำขึ้นอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และต้องตกเป็นของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 ที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางพิพากษาปรับของกลางจึงไม่ชอบ²⁰

นอกจากนี้ ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2543 จำเลยนำเครื่องถ่ายเอกสารทำสำเนาจากต้นฉบับหนังสือซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์รวมทั้งสามเป็นเล่ม จำนวน 71 เล่ม หนังสือยังไม่เข้าเล่มจำนวน 290 ชุด และเอกสารเป็นแผ่นจำนวน 158 ชุด (6,162 แผ่น) ของกลางอันเป็นความผิดฐานทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วม ที่จำเลยกล่าวอ้างข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายว่า จำเลยซึ่งมีอาชีพรับจ้างถ่ายสำเนาเอกสารได้ถ่ายสำเนาเอกสารของกลางตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง คือ นักศึกษาที่นำไปใช้เพื่อการศึกษาหรือวิจัย ได้รับการยกเว้นมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จึงเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องนำสืบเพื่อพิสูจน์ให้เห็นตามข้อกล่าวอ้างของตน อุทธรณ์ของโจทก์ร่วมทั้งสามที่ว่า จำเลยกระทำผิดฐานมีสำเนาเอกสารของกลางไว้เพื่อขายอันเป็นการค้านั้น โจทก์บรรยายฟ้องแต่เพียงว่า จำเลยละเมิดลิขสิทธิ์โดยทำซ้ำหนังสือซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วมทั้งสามและนำหนังสือซึ่งจำเลยทำซ้ำโดยละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวออกขาย เสนอขายแก่บุคคลทั่วไปเท่านั้น หาได้บรรยายว่า จำเลยมีหนังสือซึ่งจำเลยทำซ้ำโดยละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวไว้เพื่อขายมาในฟ้องด้วยไม่ อุทธรณ์ของโจทก์ร่วมทั้งสามดังกล่าวเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ในชั้นอุทธรณ์

¹⁹ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม. หน้า 87.

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8575-8576/2548.

จึงเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 75 เป็นบทบัญญัติบังคับเด็ดขาดให้รับสิ่งที่ได้ใช้ ในการกระทำความผิด

เครื่องถ่ายเอกสารของกลาง 4 เครื่อง เป็นเครื่องถ่ายเอกสารที่ใช้ผลิตสำเนาเอกสาร ของกลาง เครื่องถ่ายเอกสาร 4 เครื่อง ของกลาง จึงเป็นสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งต้องริบ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 75²¹

จากตัวอย่างคำพิพากษาดังกล่าว เมื่อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว อาจทำให้เกิดปัญหาว่า หากเจ้าของลิขสิทธิ์นำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์กลับเข้ามาจำหน่ายในตลาดปะปน กับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ หรือสินค้านั้นมีคุณภาพต่ำอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง หรืออาจ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนในตัวสินค้าได้ว่าเป็นสินค้าที่มีลิขสิทธิ์หรือไม่อย่างไร จึงควร กำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขต่างๆ ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องปฏิบัติตาม หรือกำหนดให้ต้องทำลาย สินค้าลิขสิทธิ์นั้นตามคำสั่งของศาล ดังเช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา²²

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ได้บัญญัติเรื่องมาตรการเกี่ยวกับสินค้าละเมิด ลิขสิทธิ์ไว้ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 603 บัญญัติให้เจ้าของลิขสิทธิ์อาจยื่นคำขอ กักสำเนาหรือสิ่งบันทึกเสียงที่ละเมิดลิขสิทธิ์ หากมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมีการกระทำละเมิดสิทธิ โดยเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องวางหลักทรัพย์หรือหลักประกันการกักสิ่งของต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ซึ่งในกรณีที่พบว่าของที่น่าเข้าดังกล่าวเป็นสินค้าหรือสำเนาของงานที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ของดังกล่าว จะต้องถูกยึดและริบ และทำลายตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งของ The Secretary of the Treasury²³

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2543.

²² สุมาลี วงษ์วิฑิต และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 56.

²³ The Copyright Law of 1976. Article 603 Importation prohibitions: Enforcement and disposition of excluded articles

(a) The Secretary of the Treasury and the United States Postal Service shall separately or jointly make regulations for the enforcement of the provisions of this title prohibiting importation.

(b) These regulations may require, as a condition for the exclusion of articles under section 602—

(1) that the person seeking exclusion obtain a court order enjoining importation of the articles; or

(2) that the person seeking exclusion furnish proof, of a specified nature and in accordance with prescribed procedures, that the copyright in which such person claims an interest is valid and that the importation would violate the prohibition in section 602; the person seeking exclusion may also be required to

ส่วนตามกฎหมายประเศญี่ปุ่นนั้นเมื่อปรากฏว่า มีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้น เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถใช้มาตรการทางแพ่งและทางอาญา โดยการขอคุ้มครองชั่วคราว เรียกร้องค่าเสียหายหรือดำเนินการโดยประการอื่นตามที่ระบุไว้ในกฎหมายแล้ว ยังกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศุลกากรต่อสินค้าที่มีการละเมิด โดยกำหนดให้สินค้าที่ได้ยึดไว้จะถูกนำไปทำลายหลังจากผู้นำเข้า/ผู้ส่งออกชำระเงินค่าปรับไม่มีระบุจำนวนครั้งการทำลายที่แน่นอนในแต่ละปี²⁴

การละเมิดลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์เกิดขึ้นในรูปแบบต่างกันไป ทำให้ผู้สร้างสรรค์งานภาพยนตร์ต้องได้รับความเดือดร้อน และอาจสูญเสียกำไรที่ควรจะได้รับเป็นจำนวนมากและนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นและส่งผลให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องเสียผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก แต่การที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของประเทศไทย มาตรา 75 ได้กำหนดมาตรการให้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 69 หรือมาตรา 70 ให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น ผู้เขียนเห็นว่าอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพของสินค้าหรือความสับสนหลงผิดเนื่องจากการที่เจ้าของลิขสิทธิ์นำสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวกลับมาจำหน่ายอย่างสินค้าที่มีลิขสิทธิ์ปะปนกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ จึงควรกำหนดมาตรการให้ทำลายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นเสียโดยให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการทำลายนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวกลับเข้ามาสู่ระบบอีก

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาของลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ในปัจจุบันนั้นยังไม่ปรากฏชัดมากนัก แต่ก็สามารถเกิดปัญหาในด้านต่างๆ ได้ เนื่องจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในช่วงนี้กำลังได้รับความนิยมมาก มีการสร้างภาพยนตร์ออกมาแข่งขันกันมากมาย โดยอาจเกิดปัญหาติดขัดในหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์ ปัญหาเกี่ยวกับอายุแห่งการคุ้มครอง ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษและการกำหนดโทษ รวมถึงมาตรการเกี่ยวกับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองและเศรษฐกิจในปัจจุบันต่อไป

post a surety bond for any injury that may result if the detention or exclusion of the articles proves to be unjustified.

(c) Articles imported in violation of the importation prohibitions of this title are subject to seizure and forfeiture in the same manner as property imported in violation of the customs revenue laws. Forfeited articles shall be destroyed as directed by the Secretary of the Treasury or the court, as the case may be.

²⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2555). *กฎหมายลิขสิทธิ์ ญี่ปุ่น*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=694&Itemid=600. [2556, 16 พฤษภาคม].